

**ROZPORZĄDZENIE
MINISTRA POLITYKI SPOŁECZNEJ¹⁾**

z dnia 2 sierpnia 2005 r.

w sprawie specjalizacji w zawodzie pracownik socjalny

(Dz. U. z dnia 17 sierpnia 2005 r.)

Na podstawie art. 118 ust. 3 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. Nr 64, poz. 593, z późn. zm.²⁾) zarządza się, co następuje:

§ 1. Rozporządzenie określa:

- 1) organizację pracy Centralnej Komisji Egzaminacyjnej do spraw stopni specjalizacji zawodowej pracowników socjalnych, zwanej dalej "Komisją", i regionalnych komisji egzaminacyjnych do spraw stopni specjalizacji zawodowej pracowników socjalnych, zwanych dalej "regionalnymi komisjami egzaminacyjnymi";
- 2) minimum programowe i kierunki obowiązujące dla specjalizacji w zawodzie pracownik socjalny, zwanej dalej "specjalizacją";
- 3) tryb postępowania w sprawie nadawania stopni specjalizacji i wydawania dyplomów;
- 4) warunki uzyskiwania przez pracowników socjalnych stopni specjalizacji;
- 5) sposób przygotowywania prac dyplomowych przez kandydatów ubiegających się o uzyskanie II stopnia specjalizacji;
- 6) kryteria, jakim powinni odpowiadać kandydaci na konsultantów prac dyplomowych, wskazani przez podmioty ubiegające się o zgodę ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego na prowadzenie szkoleń w zakresie specjalizacji;
- 7) tryb kontrolowania pracy regionalnych komisji egzaminacyjnych i podmiotów prowadzących szkolenia;
- 8) warunki, jakie powinny spełniać podmioty prowadzące szkolenia w zakresie specjalizacji.

§ 2. 1. Komisja składa się z nie więcej niż 10 osób.

2. Członkowie Komisji wybierają ze swojego składu Przewodniczącego, który kieruje pracami Komisji.

3. Komisja obraduje na posiedzeniach.

4. Przewodniczący Komisji zwołuje posiedzenia Komisji:

- 1) z własnej inicjatywy;
- 2) na wniosek jednej trzeciej członków Komisji lub przewodniczących jednej trzeciej regionalnych komisji egzaminacyjnych;
- 3) na wniosek ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego.

5. Komisja podejmuje rozstrzygnięcia i uchwała wnioski w trybie głosowania zwykłą większością głosów, w obecności co najmniej połowy członków Komisji.

6. Z przebiegu obrad Komisji sporządza się sprawozdanie.

§ 3. 1. W skład regionalnej komisji egzaminacyjnej wchodzi przewodniczący oraz co najmniej trzech członków.

2. Pracami regionalnej komisji egzaminacyjnej kieruje przewodniczący, powoływany przez Komisję spośród kandydatów zgłoszonych przez marszałka danego województwa.

3. Do zadań przewodniczącego należy zgłaszanie Komisji kandydatów na członków regionalnej komisji egzaminacyjnej.

4. Kandydatami na członków regionalnej komisji egzaminacyjnej mogą być teoretycy i praktycy pracy socjalnej z danego regionu.

5. Posiedzenia regionalnej komisji egzaminacyjnej zwołuje jej przewodniczący, nie później niż w terminie 1 miesiąca od dnia wniesienia przez podmiot szkolący wniosku o przeprowadzenie egzaminu.

6. Regionalna komisja egzaminacyjna podejmuje rozstrzygnięcia i uchwała wnioski w trybie głosowania zwykłą większością głosów obecnych na posiedzeniu członków.

§ 4. Minimum programowe dla I stopnia specjalizacji obejmuje następujące moduły oraz liczbę godzin przeznaczonych na ich realizację:

- 1) umiejętności interpersonalne w pracy socjalnej - 40 godzin;
- 2) wybrane zagadnienia z zakresu prawa rodzinnego, prawa karnego, prawa administracyjnego, prawa pracy oraz prawnych regulacji w zakresie zabezpieczenia społecznego, w tym ubezpieczeń społecznych i pomocy społecznej - 40 godzin;

- 3) doskonalenie metod i technik pracy socjalnej:
  - a) z osobą - 40 godzin,
  - b) z rodziną i grupą - 40 godzin,
  - c) ze środowiskiem lokalnym - 20 godzin;
- 4) metody oraz techniki tworzenia i oceny projektów socjalnych - 20 godzin;
- 5) metody i techniki oceny w pracy socjalnej - 10 godzin.

§ 5. 1. Minimum programowe dla II stopnia specjalizacji obejmuje następujące moduły oraz liczbę godzin przeznaczonych na ich realizację:

- 1) w zakresie przygotowania ogólnego:
  - a) system prawny i organizacyjny pomocy społecznej w wybranych państwach, w szczególności w państwach członkowskich Unii Europejskiej - 20 godzin,
  - b) praca w zespole - zespołowe rozwiązywanie problemów i konfliktów - 20 godzin,
  - c) projekt socjalny - metodyka projektowania, promocja organizacji i działań socjalnych oraz metody ewaluacji - 20 godzin,
  - d) interwencja kryzysowa - podstawy teoretyczne metody i podstawowe umiejętności jej stosowania w pracy socjalnej - 20 godzin,
  - e) problem wypalenia zawodowego - psychologiczne i społeczne skutki oraz metody przeciwdziałania - 10 godzin,
  - f) superwizja w pomocy społecznej - podstawy teoretyczne i modele stosowane w praktyce - 20 godzin,
  - g) funkcje i zadania organizacji pozarządowych, ze szczególnym uwzględnieniem działających w pomocy społecznej - 10 godzin,
  - h) pracownik socjalny jako animator środowiska lokalnego - 10 godzin;
- 2) w zakresie przygotowania specjalistycznego, dostosowanego merytorycznie do kierunków pracy socjalnej, o których mowa w ust. 2 i 3:
  - a) interdyscyplinarna charakterystyka problemu - podstawowe wiadomości o aspektach socjologicznych, psychologicznych, medycznych i ekonomicznych - 50 godzin,
  - b) metody pracy socjalnej, z uwzględnieniem działań profilaktycznych - 30 godzin,
  - c) instytucje i organizacje wsparcia społecznego - 20 godzin,
  - d) projekt socjalny - przygotowanie i próba wdrożenia w trakcie specjalizacji - 10 godzin.

2. W zakresie przygotowania specjalistycznego ustala się następujące kierunki pracy socjalnej:

- 1) z dziećmi;
- 2) z osobami starszymi;
- 3) z osobami bezrobotnymi;
- 4) z osobami z zaburzeniami psychicznymi;
- 5) z osobami upośledzonymi umysłowo;
- 6) z osobami będącymi ofiarami przemocy;
- 7) z osobami niepełnosprawnymi fizycznie;
- 8) z osobami uzależnionymi, w szczególności od alkoholu i narkotyków;
- 9) z osobami bezdomnymi wychodzącymi z bezdomności oraz rodzinami tych osób;
- 10) z cudzoziemcami, ze szczególnym uwzględnieniem uchodźców.

3. Minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego, na wniosek podmiotu prowadzącego szkolenie, może wydać zgodę na prowadzenie przygotowania specjalistycznego w innym niż określone w ust. 2 kierunku pracy socjalnej, wynikającym z potrzeb danego środowiska lokalnego.

§ 6. 1. O uzyskanie I lub II stopnia specjalizacji mogą ubiegać się pracownicy socjalni zatrudnieni w jednostkach organizacyjnych pomocy społecznej, a także w podmiotach i instytucjach, o których mowa w art. 120 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, zwanej dalej "ustawą", jeżeli wykonują zadania określone w ustawie.

2. Do uzyskania I stopnia specjalizacji pracownik socjalny powinien:

- 1) posiadać co najmniej trzyletni staż pracy w jednostkach organizacyjnych pomocy społecznej lub w podmiotach i instytucjach, o których mowa w art. 120 ustawy, jeżeli wykonuje zadania określone w ustawie;
- 2) odbyć szkolenie w zakresie I stopnia specjalizacji;
- 3) zdać egzamin przed regionalną komisją egzaminacyjną.

3. Do uzyskania II stopnia specjalizacji pracownik socjalny powinien:

- 1) posiadać I stopień specjalizacji lub ukończone studia magisterskie na kierunkach: pedagogika, politologia, psychologia, socjologia lub nauki o rodzinie;

- 2) posiadać co najmniej pięcioletni staż pracy w jednostkach organizacyjnych pomocy społecznej lub w podmiotach i instytucjach, o których mowa w art. 120 ustawy, jeżeli wykonuje zadania określone w ustawie;
- 3) odbyć szkolenie w zakresie II stopnia specjalizacji oraz przygotować pracę dyplomową;
- 4) zdać egzamin, łącznie z obroną pracy dyplomowej, przed Komisją.

§ 7. 1. W pracy dyplomowej przygotowywanej przez kandydata ubiegającego się o uzyskanie II stopnia specjalizacji przedstawia się opis i ocenę próby wdrożenia projektu socjalnego.

2. Praca dyplomowa powinna zawierać:

- 1) część teoretyczną;
- 2) opis problemu socjalnego;
- 3) charakterystykę środowiska lokalnego, w którym wystąpił problem socjalny;
- 4) szczegółowe rozwiązanie problemu socjalnego oraz ocenę próby wdrożenia tego rozwiązania.

3. Podmiot szkolący wyznacza konsultanta pracy dyplomowej. Uczestnikowi szkolenia przysługują konsultacje w wymiarze do 15 godzin.

4. Konsultant pracy dyplomowej opracowuje opinię pisemną tej pracy.

5. Pracę dyplomową przedkłada się podmiotowi szkolącemu.

§ 8. 1. Do egzaminu na I stopień specjalizacji regionalna komisja egzaminacyjna dopuszcza pracownika socjalnego, który przedłożył zaświadczenie podmiotu szkolącego o ukończeniu szkolenia w zakresie I stopnia specjalizacji.

2. Do egzaminu na II stopień specjalizacji Komisja dopuszcza pracownika socjalnego, który, co najmniej na miesiąc przed terminem egzaminu, przedłożył jej:

- 1) dyplom I stopnia specjalizacji lub dyplom ukończenia studiów magisterskich na kierunkach, o których mowa w § 6 ust. 3 pkt 1;
- 2) zaświadczenie podmiotu szkolącego o ukończeniu szkolenia w zakresie II stopnia specjalizacji;
- 3) pracę dyplomową i opinię konsultanta, o których mowa w § 7.

§ 9. 1. Przewodniczący Komisji oraz odpowiednio przewodniczący regionalnej komisji egzaminacyjnej wyznaczają terminy egzaminów na I albo II stopień specjalizacji oraz czuwają nad właściwym przygotowaniem i przebiegiem egzaminów.

2. Zakres pytań do egzaminu na I stopień specjalizacji odpowiada minimum programowemu, o którym mowa w § 4.

3. Egzamin na II stopień specjalizacji obejmuje zagadnienia z zakresu przygotowania ogólnego i specjalistycznego, o których mowa w § 5 ust. 1.

4. Zestaw pytań egzaminacyjnych na II stopień jest opracowywany przez członków Komisji wyłanianych rotacyjnie na posiedzeniach Komisji.

5. Egzamin na I i II stopień specjalizacji ma formę ustną.

6. Z przebiegu egzaminu i nadania I albo II stopnia specjalizacji sporządza się protokół, który podpisują Przewodniczący oraz członkowie Komisji albo regionalnej komisji egzaminacyjnej uczestniczący w egzaminie.

7. Komisja i regionalne komisje egzaminacyjne prowadzą i przechowują dokumentację dotyczącą egzaminowania i nadawania I i II stopnia specjalizacji, w szczególności protokoły z przebiegu egzaminów.

§ 10. Po zdaniu egzaminu na I lub II stopień specjalizacji, osobie, która zdała egzamin, wydaje się dyplom I lub II stopnia specjalizacji, zawierający odpowiednio:

- 1) nazwę regionalnej komisji egzaminacyjnej lub Komisji, która przeprowadziła egzamin, i podstawę prawną jej działania;
- 2) imię i nazwisko, datę i miejsce urodzenia pracownika socjalnego oraz jego fotografię;
- 3) uzyskany stopień specjalizacji;
- 4) nazwę miejscowości i datę złożenia egzaminu;
- 5) numer w rejestrze wydanych dyplomów;
- 6) podpis osoby, która uzyskała specjalizację;
- 7) podpisy przewodniczącego i członków regionalnej komisji egzaminacyjnej lub Komisji przeprowadzających egzamin;
- 8) pieczęć urzędu marszałkowskiego, właściwego ze względu na siedzibę regionalnej komisji egzaminacyjnej, albo ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego;
- 9) wykaz modułów, które były przedmiotem szkolenia, łącznie z liczbą godzin ich realizacji.

§ 11. Kandydaci na konsultantów prac dyplomowych na II stopień specjalizacji, wskazani przez podmioty ubiegające się o zgodę ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego na prowadzenie szkoleń w zakresie specjalizacji, powinni posiadać:

- 1) ukończone studia magisterskie na kierunkach, o których mowa w § 6 ust. 3 pkt 1;

- 2) stopień naukowy lub ukończone studia podyplomowe albo ukończone inne formy szkolenia na kierunkach, o których mowa w § 6 ust. 3 pkt 1;
- 3) co najmniej siedmioletnią praktykę w pracy socjalnej zgodną z kierunkiem pracy socjalnej stanowiącym przedmiot szkolenia w zakresie II stopnia specjalizacji lub w kształceniu w zakresie pracy socjalnej.

§ 12. Podmiot szkolący powinien:

- 1) posiadać szczegółowy program szkolenia uwzględniający minimum programowe, o którym mowa odpowiednio w § 4 i 5, łącznie z wykazem tematów ćwiczeń i warsztatów oraz listą literatury dla każdego modułu objętego minimum programowym; program szkolenia może dotyczyć szkolenia w zakresie I stopnia specjalizacji, II stopnia specjalizacji w zakresie przygotowania ogólnego lub przygotowania specjalistycznego albo szkolenia w zakresie I i II stopnia specjalizacji;
- 2) prowadzić szkolenia w formie wykładów, ćwiczeń i warsztatów i przeznaczyć na wykłady od 50 do 60 % godzin szkolenia; wybrane elementy programu, obejmujące do 20 % godzin szkolenia, mogą być realizowane w formie samokształcenia kierowanego;
- 3) dysponować kadrą wykładowców posiadających:
  - a) ukończone studia magisterskie na kierunkach, o których mowa w § 6 ust. 3 pkt 1, lub na kierunku prawo,
  - b) trzyletnią praktykę w zakresie kształcenia lub doskonalenia pracowników socjalnych;
- 4) w przypadku prowadzenia szkolenia w zakresie II stopnia specjalizacji dysponować:
  - a) kadrą posiadającą stopień naukowy lub ukończone studia podyplomowe albo ukończone inne formy szkolenia na kierunkach, o których mowa w § 6 ust. 3 pkt 1,
  - b) co najmniej czterema konsultantami prac dyplomowych;
- 5) zapewnić odpowiednie warunki lokalowe do prowadzenia wykładów i ćwiczeń oraz techniczne środki nauczania;
- 6) aktualizować programy szkolenia stosownie do zmian przepisów prawa i najnowszego stanu wiedzy; aktualizacja programu powinna uzyskać akceptację ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego.

§ 13. Podmioty szkolące gromadzą dokumentację związaną z prowadzeniem specjalizacji, w tym:

- 1) program nauczania;
- 2) dzienniki zajęć;
- 3) rejestr wydanych zaświadczeń o ukończeniu szkolenia.

§ 14. 1. Komisja przeprowadza kontrole pracy regionalnych komisji egzaminacyjnych przez sprawdzanie dokumentacji osób dopuszczonych do egzaminów oraz wizytowanie egzaminów.

2. Komisja ustala plan kontroli prac regionalnych komisji egzaminacyjnych.
3. Kontrole pracy regionalnych komisji egzaminacyjnych przeprowadza się nie rzadziej niż co dwa lata.
4. Kontrole przeprowadza się również w razie uzyskania informacji o nieprawidłowościach w pracy regionalnych komisji egzaminacyjnych.
5. Przewodniczący Komisji zarządza kontrolę z urzędu lub na wniosek członków Komisji.
6. Z przeprowadzonej kontroli Komisja sporządza w terminie 1 miesiąca sprawozdanie wraz z wnioskami pokontrolnymi.
7. Wnioski pokontrolne przekazuje się do odpowiedniej regionalnej komisji egzaminacyjnej.
8. Regionalna komisja egzaminacyjna ustosunkowuje się do wniosków w terminie 1 miesiąca i wdraża zalecenia Komisji.

§ 15. 1. Komisja przeprowadza kontrole podmiotów szkolących przez sprawdzanie dokumentacji szkolenia, warunków szkolenia, hospitowanie zajęć dydaktycznych i porównanie programu szkolenia z jego realizacją.

2. Z przeprowadzonej kontroli Komisja sporządza w terminie 1 miesiąca sprawozdanie wraz z wnioskami pokontrolnymi.
3. Wnioski pokontrolne przekazuje się do odpowiedniego podmiotu szkolącego i odpowiedniej regionalnej komisji egzaminacyjnej.
4. Podmiot szkolący ustosunkowuje się do wniosków w terminie 1 miesiąca i wdraża zalecenia Komisji.
5. Kontrole podmiotów szkolących przeprowadza się co najmniej jeden raz w trakcie trwania jednego cyklu szkolenia.
6. W przypadku stwierdzenia nieprawidłowości, podczas kolejnych dwóch kontroli danego podmiotu szkolącego, Komisja występuje z wnioskiem do ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego o wycofanie zgody na prowadzenie specjalizacji przez dany podmiot szkolący.

§ 16. Minima programowe w zakresie I i II stopnia specjalizacji, realizowane w trakcie szkoleń prowadzonych w dniu wejścia w życie rozporządzenia, kontynuowane są do czasu ich ukończenia na dotychczasowych warunkach.

§ 17. Rozporządzenie wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.³⁾

-
- ¹⁾ Minister Polityki Społecznej kieruje działem administracji rządowej - zabezpieczenie społeczne, na podstawie § 1 ust. 2 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 15 grudnia 2004 r. w sprawie szczegółowego zakresu działania Wiceprezesa Rady Ministrów, Ministra Polityki Społecznej (Dz. U. Nr 265, poz. 2643).
- ²⁾ Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2004 r. Nr 99, poz. 1001 i Nr 273, poz. 2703 oraz z 2005 r. Nr 64, poz. 565 i Nr 94, poz. 788.
- ³⁾ Z dniem wejścia w życie niniejszego rozporządzenia utraciło moc rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 4 października 2001 r. w sprawie specjalizacji w zawodzie pracownik socjalny (Dz. U. Nr 120, poz. 1292), zachowane w mocy na podstawie art. 159 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. Nr 64, poz. 593, Nr 99, poz. 1001 i Nr 273, poz. 2703 oraz z 2005 r. Nr 64, poz. 565 i Nr 94, poz. 788).